

ONDERWIJSCOÖRDINATIE VAN DE ZUSTERS VAN BERLAAR

Download 26 (januari 2023)

Carl SNOECKX, *Scholen die naar de sterren reiken. Begintermen voor katholiek onderwijs*, Kalmthout, Pelckmans, 2022, 200 pp.

BLINKENDE STERREN ONTDEKKEN IN ELKE KLAS, OP ELKE SPEELPLAATS...

Wie de kans had Carl Snoecx te beluisteren, weet dat we te maken hebben met een fijne persoonlijkheid die met veel begrip en inlevingsvermogen zijn publiek tegemoet treedt. Nu hij recent zijn actieve loopbaan beëindigde – de laatste 15 jaar als stafmedewerker van Katholiek Onderwijs Vlaanderen – plaatste hij met dit boek een stevig orgelpunt. Immers, met de nieuwe eindtermen en de hele modernisering van het secundair onderwijs lijkt het wel dat uniformiteit troef is en verschillen tussen scholen wegebben. Maar is dat wel zo? Snoecx argumenteert dat we allicht beter starten met ‘begintermen’ – vandaar de goed gevonden ondertitel van zijn werk.

Het boek van Carl Snoecx kan men beschouwen als vier essays die afzonderlijk kunnen gelezen worden maar die uiteraard de samenhang halen vanuit de coherente visie van de auteur. Het **eerste essay**, *Het verlies van de ziel* (pp. 13 – 62) is een historische analyse van het verlies van vrijheid van de school. In de laatste decennia verdween de vrijheid: hoe is het zo ver kunnen komen?

In het **tweede deel**, *Ruimten voor de ziel* (pp. 63 – 102) presenteert de auteur een filosofische analyse: wat zeggen gezaghebbende bronnen zoals de Bijbel, theologen en filosofen, met o.a. Jacques Derrida, Jean-François Lyotard, Emmanuel Levinas en Hannah Arendt, over vrijheid en bezieling? Hier ademt de tekst de persoonlijke overtuiging van Snoecx.

Het **derde essay**, *Bezielend onderwijs* (pp. 103 – 182) is het meest uitvoerige en breed uitgewerkt. We blijven er wat langer bij stilstaan. Willen we bezielend onderwijs, dan moeten we bezielde mensen hebben! Welnu, dat maakt de auteur duidelijk met een historische schets die start bij de filosoof Plato, om via de middeleeuwse school in kloosters en abdijen uit te komen bij de gelovige humanist Comenius (1592 – 1670). De verlichte school en het ontstaan van de humaniora (Von Humboldt, 1767 – 1835) sluit de rij af.

En dan volgt een boeiende analyse, die elke lezer verbonden met het project van de

Zusters van Berlaar¹, uitermate zal boeien. Carl Snoecx beschrijft immers een aantal pedagogische projecten van congregaties. Passeren de revue: het Lasalliaans project, het Ignatiaans project van de Jezuïeten, het project van de Annuntiaten van Heverlee, het Salesiaans project van de Don Bosco scholen, de school van de aalmoezeniers van de arbeid, het project van de Zusters van Vorselaar en het project van de Broeders van Liefde. Kiezen is verliezen en men kan zich natuurlijk steeds afvragen waarom het ene project wel en het andere niet... Soms klinken de beschrijvingen nogal theoretisch en vanuit de teksten, maar de auteur geeft een goede inkijk in de wording en de rijkdom van deze projecten. Duidelijk licht op hoe congregaties steeds een concreet antwoord zochten op concrete vragen waarmee ze werden geconfronteerd. Van extreme regeldrift zoals we die nu kennen was nog veel minder sprake...

In het derde hoofdstuk van dit deel beschrijft Carl Snoecx op treffende wijze de bezielende leraar. Hoewel 'de' leraar (m/v) allicht niet zal bestaan, kunnen we toch een aantal kenmerken aangeven die hem/haar maken tot wat hij/zij is: 'meester' in de ware betekenis van het woord, toegewijd, discreet, aandachtig, geroepen, verbeeldend, genereus en... hij/zij kan wachten.

Het vierde hoofdstuk *De leerling op excursie* vormt een sterk slot van het derde essay. De auteur deelt hoogstaande filosofische en theologische bespiegelingen, soms ietwat ideëel zoals in het onderdeel 'Genieten' (p. 176).

Het **vierde essay** tenslotte kreeg de titel die het hele boek schraagt: *Scholen die naar de sterren reiken* (pp. 183 – 195). Als vanzelf komt nu de vraag naar voren wat scholen kunnen doen om vrijheid en bezieling te herwinnen en te versterken. Het gaat de auteur daarbij helemaal niet om een zich afzetten tegen de

andere netten of de overheid. Wel ageren scholen, en we citeren, *tegen de reductie van de school als leerfabriek en sorteermachine, als meetbare etalageschool, als school die haar ziel verliest en ten dienste staat van politieke en economische belangen* (p. 186). In krachtige bewoordingen geeft Snoecx aan hoe scholen in het verweer kunnen gaan, want de inzet is groot: ofwel gaan we de strijd aan, ofwel verdwijnen we als vrije school. En zo eindigt de auteur met ons naar de sterren te doen reiken. Dat doet hij aan de hand van zeven begintermen voor katholieke scholen:

- Schepping en bezieling
- Veiligheid, zorg en vertrouwen
- Vorming en kennis
- Persoonswording
- Gemeenschapsvorming, identiteit in diversiteit
- Vergeven en kansen schenken
- Hoop.

Snoecx reikt sterke en concrete handvatten aan die scholen versterken in het blijvend opkomen voor de ons grondwettelijk gegarandeerde vrijheid van onderwijs. Het is zijn grote verdienste zijn lezers bij de les te houden: nooit mogen we vergeten dat deze vrijheid niet vanzelf komt, maar dat onafgebroken alertheid nodig is, willen we ook in de toekomst onderwijs blijven verschaffen dat op stevige grondvesten staat, los van elke politieke of economische druk.

Dit boek hoort thuis in de bib van elke leraarskamer!

Jan Van Deuren

---

¹ Zie www.zusters-berlaar.be, waar men alle informatie vindt alsook de volledige tekst van het

congregationeel project *Hart van God op aarde zijn*.